

MANIFEST VAN DE INTERNATIONALE BRUSSELAAR

22 politieke voorstellen voor het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
opgesteld door de Internationale Brusselaars
in het kader van het project
Live here. Speak, hear.

April 2022

HET MANIFEST IN EEN OOGOPSLAG

DE STEMMEN

1395 geregistreeerde
deelnemers + 9710 stemmen

Internationale Brusselaars =
alle inwoners van Brussel die
niet de Belgische nationaliteit
hebben.

1 op 3 inwoners
van het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest

INSTRUMENTEN

1 digitaal platform

9 workshops

22 VOORSTELLEN OVER 6 THEMA'S

01

ALLE STEMMEN WORDEN GEHOORD

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat internationale Brusselaars een betekenisvolle inbreng in het gewestelijke beleid hebben?

02

TOEGANKELIJKE OPENBARE DIENSTEN

Hoe kunnen we de omgang tussen nieuwkomers en niet-Belgen met de openbare overheden en besturen vlotter laten verlopen?

03

MODERNE MOBILITEIT

Hoe kunnen we Brussel groener, doeltreffender en toegankelijker maken?

04

UITNODIGENDE OPENBARE RUIMTE

Hoe kunnen we onze straten, pleinen en parken veiliger en aangenamer maken voor iedereen?

05

EEN PLAATS OM TE LEVEN

Hoe kunnen we Brussel, en vooral de Europese wijk, een meer leefbare, betaalbare en gezinsvriendelijke plaats maken die we onze thuis kunnen noemen?

06

EEN PROPERE STAD

Hoe zouden we afval moeten beheren en Brussel proper houden?

SAMENVATTING

P5 — VOORWOORD

P8 — INLEIDING

P11 — BELEIDSVOORSTELLEN IN HET KORT

P20 — DE VOLLEDIGE BELEIDSTOOLKIT

P34 — METHODOLOGIE

P43 — CONCLUSIES

VOORWOORD

Alain Hutchinson

Brussels Commissaris voor Europa en de internationale organisaties

Brussel barst van de diversiteit. Op **elke drie inwoners van Brussel is er één internationale Brusselaar met een andere nationaliteit dan de Belgische** en deze zeer gevarieerde bevolking vormt voor ons Hoofdstedelijk Gewest zowel een onmiskenbaar kenmerk als een vitale levenskracht. **Internationale Brusselaars spelen een sleutelrol in het Brusselse maatschappelijke en economische weefsel** en doen dat in elke sector, wijk en dienst. Velen onder hen zijn hier evenwel via de internationale sector beland en werken in of in verband met de Europese en internationale instellingen die ons gewest vol trots huisvest. Tijdens mijn jaren als Europees parlamentslid heb ik de dynamiek van die sector kunnen ervaren en recent onderzoek van het Commissariaat voor Europa en de Internationale Organisaties bevestigt het economische belang ervan. De internationale sector is goed voor meer dan 20 % van de economische output en tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Maar ondanks hun essentiële bijdrage hebben internationale Brusselaars een complexe relatie met Brussel en het bestuur ervan. **Ze bouwen er hun carrière en leven uit, maken er hun thuis van en dragen bij aan het culturele en sociale leven van de stad.** Toch moeten ze omgaan met diensten en administraties die voor hen moeilijk te begrijpen en soms zelfs onwerkbaar zijn. **Bij commissioner.brussels bieden we internationale Brusselaars al ondersteuning aan via onze Expat Welcome Desk.** We zien dan ook welke moeilijkheden ze moeten overwinnen. De uitdagende maar logische volgende stap is dan ook om naar nieuwe manieren te zoeken om hun een stem in het gewestelijke beleid te geven. Momenteel krijgen ze die kans niet.

Niet-Belgen mogen hun stem namelijk niet uitbrengen in de gewestelijke verkiezingen en hebben dus nooit echt kunnen wegen op het beleid dat hun dagelijkse leven beïnvloedt. Het is al jaren duidelijk dat deze **democratische tekortkoming** moet worden aangepakt, maar veel concrete vooruitgang is er niet geboekt. Dankzij ontwikkelingen in **onlineraadplegingen en participatieve benaderingen van de democratie** zijn er de afgelopen jaren evenwel nieuwe oplossingen gekomen om groepen zonder stemrecht bij het beleid te betrekken. Dergelijke projecten staan natuurlijk niet gelijk aan stemrecht, maar vormen wel een aanvulling op de representatieve democratie en voor groepen die niet mogen stemmen is dat een belangrijke stap naar deelname aan verkiezingen.

Als Brussels Commissaris voor Europa en de Internationale Organisaties was ik tevreden dat commissioner.brussels het voortouw kon nemen **in een gedurfd experiment in de participatieve democratie dat specifiek op internationale Brusselaars was gericht.** "Live here. Speak, hear." was het resultaat. Internationale Brusselaars hebben via dit innovatieve en dynamische participatieproject samengewerkt om de voorstellen uit te werken die je in dit manifest kan vinden. Ze vormen **een fascinerende momentopname van de zorgen en verlangens van deze diverse gemeenschap** en ze bieden creatieve en praktische oplossingen. De voorstellen in dit manifest zijn geenszins een officieel standpunt of aanbeveling van het Commissariaat voor Europa als instelling, maar we zijn wel trots om de internationale Brusselaars te begeleiden. Zij hebben ze namelijk ingediend. Ik bezorg ze nu ter overweging aan de gewestregering en het Brussels Parlement en kijk uit naar de volgende stappen in dit belangrijke proces.

Pascal Smet

Brussels staatsecretaris voor Europese en Internationale Betrekkingen

Brussel telt meer dan 183 nationaliteiten en is daarmee **de meest kosmopolitische stad van Europa** en wereldwijd zelfs de tweede. Dat gegeven gebruiken wij politici dikwijls met de nodige fierheid. Terecht. Terwijl **de internationale gemeenschap zonder enige twijfel een bijzonder grote culturele en economische bijdrage levert**, betekent het eenvoudige feit dat ze meer dan een derde van onze bevolking vormt ook dat ons beleid rekening moet houden met hun eisen, belangen en verwachtingen.

Deze unieke demografische zegen vormt namelijk ook een uitdaging. Ze confronteert ons met de enorme democratische tekortkoming dat niet-Belgische burgers nog altijd niet mogen stemmen tijdens de gewestelijke verkiezingen. Als we willen dat internationale Brusselaars echte ambassadeurs van onze stad worden, moeten **wij politici hen de kans geven om zich hier thuis te voelen**, in de eerste plaats door hen daar ook naar te behandelen.

Op de lange termijn blijf ik streven naar stemrecht voor hen. Tijdens mijn ambtstermijn als staatssecretaris voor Europese en Internationale Betrekkingen wil ik hen alvast **een stem geven zodat ze kunnen worden gehoord**. Dit streven bracht me tot de lancering van "Live here. Speak, hear." Via dit project kreeg de internationale gemeenschap voor het eerst de kans om haar visie en verzuchtingen aan de Brusselse regering te bezorgen.

Dit manifest is het resultaat van **een intensief raadplegingsproces van acht maanden** met de internationale gemeenschap van Brussel, een proces dat de Brusselse Commissaris voor Europa en de Internationale Organisaties op mijn initiatief heeft ondernomen. De resultaten tonen ons dat hoewel **de internationale gemeenschap geconfronteerd wordt met problemen en uitdagingen** die specifiek te maken hebben met hun status als internationale inwoners, ze voor veel van de belangrijkste beleidslijnen van onze regering net dezelfde verzuchtingen hebben als hun Brusselse bureaus.

Ons project toont namelijk aan dat internationale Brusselaars enerzijds nog altijd niet als echte burgers worden behandeld: ze voelen dat hun stem niet wordt gehoord en willen terecht **meer geïnstitutionaliseerde vertegenwoordigingsvormen** in afwachting van stemrecht. Ze willen ook **meer zichtbare en toegankelijke openbare dienstverlening**, die onnodige bureaucratische en taalbarrières van zich af zou moeten gooien. Of dacht je echt dat ze een passie delen om uren aan de bevolkingdienst van hun gemeente aan te schuiven om daarna niet helemaal te begrijpen dat de ambtenaar hun zegt dat ze de juiste documenten niet hebben meegebracht ;)?

Anderzijds **staan ze zij aan zij met vele andere Brusselaars in hun wens voor schonere en veiligere straten, beter openbaar vervoer, kwaliteitsvollere groene ruimtes en comfortabele, betaalbare woningen in multifunctionele wijken**. Ze leggen dan ook zowel de druk als de standaarden hoog die onze burgers aan onze beleidsmakers opleggen om hun beloftes te verwezenlijken. In die zin moeten we dankbaar zijn omdat deze raadpleging de openbare steun voor de ambities van onze regering alleen maar kan versterken.

Ik ben erg trots op de resultaten van dit project en dit productieve, inspirerende proces heeft me overtuigd van de nood om het te bestendigen en **een permanente plaats in onze jaarlijkse beleidscyclus** te geven. Ik hoop dat dit manifest een rijk, verhelderend debat op gang brengt en beleidsmakers ertoe zal aanzetten om deze belangen nadrukkelijker in ons beleid op te nemen. Enkel zo kunnen we onze ambitie waarmaken om de meest open en kosmopolitische stad van Europa te zijn.

INLEIDING

Brussel is een stad met een unieke diversiteit en speelt een doorslaggevende rol in het internationale beleid. Deze twee kenmerken zijn met elkaar vervlochten en veel internationale Brusselaars leven in het Gewest omdat zij of hun familieleden voor de EU of een internationale instelling werken of voor een van de talloze overheidsdiensten, privébedrijven of ngo's die daaromheen draaien. De internationale sector is bijzonder belangrijk voor Brussel. Academics schatten dat ze goed is voor 20 % van het bruto binnenlands product en voor 23 % van de tewerkstelling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest¹.

Hoewel de gemeenschap van niet-Belgen een cruciale pijler van het Brusselse sociale, culturele en economische leven vormt, kan ze niet stemmen en zich evenmin kandidaat stellen voor gewestelijke verkiezingen. Dat leidt tot een zorgwekkende democratische tekortkoming waarin het gewestbeleid grotendeels tot stand komt zonder rekening te houden met de noden en verwachtingen van de internationale gemeenschap. Zoals uit de algemene beleidsverklaring van de regeerperiode 2019-2024 blijkt, vindt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering het een prioriteit om die kloof te overbruggen². Het Commissariaat voor Europa kreeg daarin een bijzondere rol en treedt als "facilitator en institutionele bemiddelaar op tussen de Europese en internationale instellingen en organisaties, hun in Brussel gevestigde medewerkers en de Brusselse overheden.

Vanuit deze verbintenis kwam het democratische participatieproject "Live here. Speak, hear." tot stand. Dit initiatief heeft de beleidsvoorstellen gebundeld en uitgewerkt in dit Manifest van de internationale Brusselaar. Het was een innovatieve, ambitieuze eerste stap naar een Brussel waar internationale inwoners een betekenisvolle stem in het gewestelijk beleid krijgen. Het project werd uitgevoerd door commissioner.brussels, onder leiding van Brussels Commissaris voor Europa en de Internationale Organisaties Alain Hutchinson met de steun van staatssecretaris voor Europese en Internationale Betrekkingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest Pascal Smet. Twee externe consultants met ervaring in het organiseren en faciliteren van participatieve processen hebben het project begeleid³.

"Live here. Speak, hear." ging door van mei tot december 2021. Brusselaars kregen in verschillende fases de kans om zowel via onlineactiviteiten als activiteiten met fysieke aanwezigheid bij te dragen. Op die manier kregen de voorstellen in dit manifest geleidelijk aan vorm. **Het project stond open voor alle niet-Belgen die in Brussel wonen, maar door de banden met de internationale sector** was het vooral gericht op Europeanen die in Brussel wonen. De focus sloot aan bij het mandaat van commissioner.brussels en de verbintenissen die in de regeerverklaring werden aangegaan. **Deelnemers konden hun visie en ideeën over Brussel delen** over thema's die door hun relevantie voor het doelpubliek en de gewestelijke beleidsbevoegdheden werden geselecteerd. Ze konden evenwel ook hun zorgen over andere thema's uiten en de uiteindelijke reeks voorstellen laat zien dat deze aanpak een verschuiving van focus heeft aangezwengeld.

"Live here. Speak, hear." strekte tot het vrijmaken van nieuwe democratische ruimte waar internationale Brusselaars hun stem zouden kunnen uitbrengen. Na maanden van debat en besprekingen hebben deelnemers een aantal gedegen beleidsvoorstellen ontwikkeld die representatief zijn voor de zorgen en verlangens van hun gemeenschap voor het gewest. Het is nu aan het Brussels Parlement en de gewestregering om ze zorgvuldig te overwegen en waar mogelijk door te voeren. **Het Manifest van de Internationale Brusselaar**, dat formeel zal worden gelanceerd in het Brussels

1 Zie [Brussels, an International Capital. the figures 2020](#).

2 [Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie \(p. 125\)](#).

3 Möbius en CitizenLab

Parlement op de Dag van de Internationale Brusselaar, is het eindresultaat van het project “Live here. Speak, hear.” Terzelfdertijd is dit het begin van een nieuw tijdperk voor een beleidsdialoog tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en zijn internationale inwoners.

De structuur van het manifest is als volgt: het volgende hoofdstuk stelt de beleidsvoorstellen in toenemend detail voor en neemt het grootste deel van het document in beslag. Daarna wordt de methodologie van “Live here. Speak, hear.” uiteengezet, met ook een tijdlijn van het project. Afronden doen we met een korte conclusie waarin de belangrijkste bevindingen worden belicht.

BELEIDSVOORSTELLEN IN HET KORT

De hier voorgestelde beleidsvoorstellen zijn de meest tastbare resultaten van “Live here. Speak, hear.” Dankzij de nauwgezette, inclusieve methodologie die in het volgende hoofdstuk wordt beschreven, zijn deze voorstellen een trouwe weergave van de ervaringen en verwachtingen van de deelnemers. Hoewel de oorspronkelijke omkadering van het proces waarschijnlijke aandachtspunten uittekende waarop de deelnemers konden antwoorden, was er ook veel ruimte voor een flexibel debat en konden de deelnemers alle mogelijke voorstellen indienen die ze wilden. De populairste voorstellen bieden dan ook een echte denkoefening over zowel de hoop als de zorgen van de Brusselse internationale gemeenschap. Tegen het eind van dit traject kwamen zes beleidsdomeinen naar voren als sleutelthema’s voor internationale Brusselaars:

---

01 **ALLE STEMEN
WORDEN GEHOORD**

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat internationale Brusselaars een betekenisvolle inbreng in het gewestelijke beleid hebben?

---

02 **TOEGANKELIJKE OPENBARE
DIENSTEN**

Hoe kunnen we de omgang tussen nieuwkomers en niet-Belgen met de openbare overheden en besturen vlotter laten verlopen?

---

03 **MODERNE MOBILITEIT**

Hoe kunnen we Brussel groener, doeltreffender en toegankelijker maken?

---

04 **UITNODIGENDE OPENBARE
RUIMTE**

Hoe kunnen we onze straten, pleinen en parken veiliger en aangenamer maken voor iedereen?

---

05 **EEN PLAATS OM TE LEVEN**

Hoe kunnen we Brussel, en vooral de Europese wijk, een meer leefbare, betaalbare en gezinsvriendelijke plaats maken die we ons onze thuis kunnen noemen?

---

06 **EEN PROPERE STAD**

Hoe zouden we afval moeten beheren en Brussel proper houden?

Hoewel sommige thema’s aantonen dat internationale Brusselaars tegenover specifieke uitdagingen in verband met hun situatie staan, zijn andere uitdagingen nauw verwant aan degene die Belgische Brusselaars naar voren zouden brengen. Niettemin brengt het unieke perspectief van internationale Brusselaars relevante inzichten en creatieve oplossingen met zich mee. Internationale Brusselaars hebben voor al deze aandachtspunten beleidsvoorstellen geformuleerd. Ze worden hieronder kort per thema opgesomd. Daarna wordt elk voorstel in detail uiteengezet.

**Wij,
internationale
Brusselaars,
verzoeken
het Brussels
Hoofdstedelijk
Gewest om...**

ALLE STEMMEN WORDEN GEHOORD

... ons meer zichtbaarheid te geven in openbare debatten en onze stem bij het democratische proces te betrekken.

De internationale gemeenschap vormt een groot deel van de Brusselse bevolking en wil als volwaardig deel van de maatschappij worden erkend. Internationale Brusselaars streven niet naar een aparte status maar ze vragen wel om doelgerichte ondersteuning opdat hun stem even duidelijk als die van hun Belgische burens kan worden gehoord. In de praktijk komt dat neer op stemrecht in de gewestelijke verkiezingen en de kans om via betekenisvolle participatieve processen bij te dragen aan het beleid.

VOORSTELLEN

- › **Geef alle internationale inwoners die in Brussel geregistreerd zijn het recht om op gewestelijk niveau te stemmen.** Dat zou op alle internationale Brusselaars en niet alleen op EU-burgers van toepassing moeten zijn en het stemrecht zou ook het recht om verkiesbaar te worden gesteld, moeten inhouden.
- › **Maak het gemakkelijk voor internationale Brusselaars om hun bestaande rechten om te stemmen in Europese en gemeentelijke verkiezingen uit te oefenen:** automatische inschrijving op de kiezerslijst bij registratie; opleiding over het Belgische politieke systeem en over hun rechten en plichten; eenvoudige toegang tot Engelstalige informatie over verkiezingen.
- › **Richt een gewestelijke raadgevende vergadering op die samengesteld is uit Belgen en niet-Belgen die willekeurig onder alle Brusselaars worden geselecteerd.** De plaatsen zouden in verhouding tot de demografie van het Gewest moeten worden toegekend en de vergadering zou een formele adviesfunctie in de gewestelijke beleidsvorming moeten hebben.
- › **Creëer een netwerk dat bestaat uit socioculturele organisaties die internationale Brusselaars vertegenwoordigen.** Dat netwerk zou door het Gewest kunnen worden geactiveerd als een manier om internationale Brusselaars te raadplegen en door internationale Brusselaars om verzoeken en voorstellen in te dienen bij de gewestelijke overheden.

TOEGANKELIJKE OPENBARE DIENSTEN

... het gemakkelijker te maken voor ons om onze weg te vinden in de Brusselse administraties en openbare diensten.

Internationale Brusselaars zijn geenszins de enige gemeenschap voor wie de toegang tot openbare diensten of het doorlopen van administratieve procedures moeilijk is. Desondanks zijn de moeilijkheden met het openbaar bestuur op elk niveau een terugkerend probleem. Het probleem is vooral prangend tijdens de kwetsbare eerste maanden in België, wanneer nieuwe inwoners zich moeten registreren en hun weg moeten vinden, maar internationale Brusselaars kunnen jarenlang moeilijkheden tegenkomen. Deelnemers hebben twee barrières geïdentificeerd die deze gemeenschap in het bijzonder treffen.

- › **De taalbarrière:** omdat ze dikwijls niet vloeiend Frans of Nederlands spreken, vormt de interactie van internationale Brusselaars met openbare dienstverleners een hindernis en is het moeilijk om officiële documentatie te begrijpen.
- › **De bureaucratische barrière:** met 19 gemeentes en een ingewikkeld systeem van besturen zorgt het Brusselse administratieve landschap dikwijls voor verwarring, een gebrek aan transparantie en zelfs voor een gevoel van niet-welkom zijn voor niet-Belgen. Dat leidt tot veel stressmomenten, maar er gaat specifieke frustratie naar de uiteenlopende registratieprocedures bij de gemeentes.

De voorstellen in dit thema bieden concrete oplossingen aan om internationale Brusselaars deze moeilijkheden te helpen overwinnen, met een gemakkelijke toegang tot vereenvoudigde dienstverlening, ongeacht de taal die ze thuis spreken.

VOORSTELLEN

- › **Maak van Engels een officiële administratieve taal in het Gewest.** Dat houdt in dat alle officiële documenten naar het Engels worden vertaald en dat ambtenaren de taal beter leren beheersen.
- › **Bied professionele tolkdiensten aan voor overheidsdiensten.** Ook mensen die geen Engels spreken hebben hulp nodig om hun weg te vinden in de Brusselse administraties.
- › **Leg bij wet een standaardregistratieprocedure vast die alle gemeentes moeten hanteren.** Een doeltreffende manier om deze procedure vast te leggen is bottom-up werken en alle relevante betrokkenen erbij te betrekken.
- › **Maak een gewestelijk welkomspakket of -brochure om internationale Brusselaars de weg naar nuttige diensten te wijzen.** Deze gids zou eenvoudig verkrijgbaar moeten zijn en proactief moeten worden verdeeld in plaatsen waar internationale Brusselaars eerst terechtkomen na hun aankomst in Brussel (werkgevers, universiteiten, gemeenten, enz.).

MODERNE MOBILITEIT

... iedereen te helpen om vlot de stad rond te geraken.

De internationale gemeenschap is sterk verspreid over het Brusselse grondgebied en veel internationale Brusselaars pendelen naar hun werk in knooppunten zoals de Europese wijk. Het Gewest voert al ambitieuze plannen door om de stadsmobiliteit om te vormen en de voorstellen van internationale Brusselaars sluiten grotendeels aan bij de globale visie. Ze vragen dat er actie wordt ondernomen voor een mobiliteit die niet alleen een manier is om zich door het Gewest te verplaatsen, maar ook het welzijn, de sociale inclusie en het milieu ten goede komt.

VOORSTELLEN

- › **Verminder het aantal wagens op de wegen.** Door beperkende maatregelen te nemen, de openbaarvervoernetwerken te ondersteunen en beter samen te werken met de andere gewesten van het land kan Brussel het aantal auto's op de wegen gevoelig terugdringen. Zowel de verplaatsingen van inwoners als pendelaars moeten daarbij in aanmerking worden genomen en we moeten ervoor zorgen dat iedereen nog altijd van punt A naar B kan geraken.
- › **Investeer in groene infrastructuur ter bescherming van mensen die niet-ge-motoriseerde transportmiddelen gebruiken.** Bij de gevaarlijkste verkeerszones horen degene waar verschillende vervoersmiddelen samenkomen. Strategische investeringen in vernieuwde infrastructuur kunnen mobiliteit voor iedereen veiliger maken.
- › **Verbeter de mobiliteit en toegankelijkheid voor voetgangers met een beperking.** Vuile of beschadigde trottoirs zouden snel moeten worden hersteld of schoongemaakt.

UITNODIGENDE OPENBARE RUIMTE

... openbare ruimtes doeltreffender te beheren en aangenamer te maken.

Mensen die naar Brussel verhuizen zeggen dikwijls dat ze zich niet veilig voelen op straat en in de openbare ruimtes. Dat geldt des te meer voor vrouwen. Ze zijn ook kritisch over het gebrek aan comfortabele en uitnodigende buitenruimtes voor sociaal contact. Internationale Brusselaars hebben praktische ideeën over het heruitdenken van Brussel als een stad waar iedereen zich veilig voelt om elkaar buiten te ontmoeten en buiten tijd door te brengen. Doordat het grote merendeel van de Brusselse openbare ruimte momenteel door transportmiddelen wordt ingenomen, steunen ze ook inspanningen om ruimte terug te geven aan bewoners.

VOORSTELLEN

- › **Plaats modulaire en draagbare gemeenschapstuinen op trage straten.** Dat maakt de stad groener en biedt nieuwe mogelijkheden voor sociale verbinding.
- › **Herdenk parkeerplaatsen, win ze terug en hergebruik ze, zowel boven- als ondergronds.** Een verschuiving in de grondinname zou ruimte vrijmaken voor sociale en culturele voorzieningen.
- › **Hervorm het politiesysteem.** Werk naar een meer samenhangend en geïntegreerd beheer van de politiediensten, zowel op het terrein als online en pak tegelijkertijd discriminatie in deze diensten aan.
- › **Plaats slimme straatverlichting** met efficiënt onderhoud. Mensen voelen zich 's nachts veiliger met verlichting. Slimmere technologie en onderhoudssystemen maken het gemakkelijker voor het Gewest om straatverlichting te onderhouden.

EEN PLAATS OM TE LEVEN

... van Brussel een stad te maken waar iedereen betaalbaar en comfortabel kan wonen.

De woningmarkt in Brussel wordt steeds minder toegankelijk, zelfs voor mensen met een gemiddeld loon. De huurprijzen stijgen en er is bezorgdheid over de woonkwaliteit. In sommige gebieden zijn er bovendien te weinig gezinsvriendelijke infrastructuur en diensten, waardoor veel families naar de Vlaamse Rand verhuizen en zo de mobiliteitsproblemen doen toenemen. Meer nog, internationale Brusselaars en vooral niet-EU-burgers stuiten op extra uitdagingen om toegang te krijgen tot de huurmarkt. Deelnemers stellen oplossingen voor om de huurprijzen te drukken, families terug naar Brussel te lokken en de zoektocht naar een eerste woning te vereenvoudigen.

VOORSTELLEN

- › **Zorg ervoor dat de huurprijzen op een aanvaardbaar niveau blijven.** Een eerlijke prijs zou worden gewaarborgd door regels te verstrengen en prijsstijgingen nauwgezet op te volgen.
- › **Investeer in gezinsvriendelijke infrastructuur en diensten, vooral in de Europese wijk.** Voorbeelden daarvan zijn scholen, moderne speelplaatsen, bibliotheken en aangename wandelpaden.
- › **Vereenvoudig de toegang tot de huurmarkt voor nieuwkomers.** Internationale Brusselaars willen duidelijker informatie over de woningmarkt en aangepaste regels over de huurwaarborgbescherming.

EEN PROPERE STAD

... van Brussel een schone stad te maken waar we met zijn allen het milieu respecteren.

Netheid in de openbare ruimtes is een sleutelaspect van een gezonde, veilige stad. Propere straten en parken zijn aantrekkelijker en uitnodigender, een verandering die niet alleen goed is voor inwoners maar ook voor de reputatie van Brussel in de ogen van mensen die er voor hun werk of toerisme komen. Internationale Brusselaars hebben voorstellen om de hoeveelheid vuilnis en afval die in de openbare ruimte wordt achtergelaten, te verminderen, maar stellen ook beleidslijnen voor om de manier waarop de overheden onze straten schoonmaken, te verbeteren.

VOORSTELLEN

- › **Promoot en ondersteun vanuit de buurt gestuurd toezicht op ruimtes.** Gemeenschapsvorming is de kern van stedelijke samenhang en samenhangigheid, leidt tot wederzijds respect en geeft mensen het gevoel erbij te horen, waardoor ze sneller geneigd zijn om beter zorg te dragen voor hun leefomgeving.
- › **Betere informatie bieden over welke producten opnieuw kunnen worden gebruikt of kunnen worden gerecycleerd.** Informatie en initiatieven over het hergebruiken en recycleren van materialen is momenteel erg verspreid en moeilijk te vinden.
- › **Maak een einde aan de afvalophaling waarvoor inwoners plastic vuilniszakken op de straat moeten klaarzetten.** Een oplossing zou zijn om grotere containers te plaatsen doorheen de stad, die toegankelijk zijn voor inwoners en waarvoor ze nooit veel afstand moeten afleggen.
- › **Verbeter de coördinatie tussen Net Brussel en gemeentelijke reinigingsdiensten.** Via een betere coördinatie tussen Net Brussel en andere overheden zou kunnen worden vermeden dat bijvoorbeeld trottoirs worden gereinigd net voordat afval wordt opgehaald.

DE VOLLEDIGE BELEIDSTOOLKIT

In dit hoofdstuk worden de beleidsvoorstellen van de internationale Brusselaars tijdens de tweede en laatste ronde van de workshops met fysieke aanwezigheid in detail besproken. Zoals besproken in het methodologiehoofdstuk baseerden deelnemers aan deze workshops hun voorstellen op de ideeën uit het digitale platform, die in de eerste ronde van de workshops werden uitgewerkt. Voor hun denkoefeningen kregen ze steun van beleidsdeskundigen en beroepsfacilitatoren, maar de ideeën en bewoordingen komen van henzelf. De voorstellen worden hier exact verwoord zoals tijdens de workshops. Op kleine taalkundige aanpassingen na werden ze niet bewerkt. Ze zijn dus het zuivere resultaat van de inspanningen van internationale Brusselaars tijdens “Live here. Speak, hear” en vormen in geen geval beleidsstandpunten of -verzoeken van commissi-
oner.brussels als instelling.

01

ALL VOICES HEARD

BELEIDS-
VOORSTEL 1

Stemrecht

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Internationale inwoners systematisch betrekken bij de democratische besluitvorming.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Geef alle internationale inwoners - niet alleen EU-burgers - die in Brussel geregistreerd zijn het recht om op gewestelijk niveau te stemmen. Door hun stemrecht te geven, zouden ze ook het recht verkrijgen om op gewestelijk niveau verkiesbaar te worden gesteld.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Creëer gemengde lijsten (EN-FR-NL).

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Alle inwoners van Brussel gelijk vertegenwoordigd zouden moeten zijn en stemrecht voor internationale inwoners de Brusselse demografische realiteit beter zou weerspiegelen: nl. een gewest met een groot aantal internationale inwoners.

BELEIDS-
VOORSTEL 2

De plicht om te stemmen

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Verhogen van de politieke bijdrage van de internationale gemeenschap aan de verkiezingen waaraan ze momenteel kunnen deelnemen.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Als ze zich in Brussel registreren, zouden internationale inwoners:

- › automatisch moeten worden ingeschreven op een kiezerslijst;
- › opleiding moeten krijgen over het Belgische politieke systeem en over hun rechten en plichten;

- › eenvoudig toegang moeten krijgen tot bepaalde, in het Engelse vertaalde, documentatie over de verkiezingen.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Een enquête voeren over de reden waarom internationale inwoners momenteel niet massaal deelnemen aan de lokale verkiezingen;
- › De resultaten van deze enquête bespreken en ernaar handelen;
- › Bepaalde documentatie en inleidende opleidingen over het Belgische politieke systeem ontwikkelen en aanbieden;
- › Registratieprocedures om te stemmen tijdens de lokale verkiezingen vereenvoudigen.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

We geloven dat inzicht in de Belgische institutionele structuur internationale inwoners zal helpen om zich verantwoordelijker te voelen in het stemproces en er meer engagement voor te tonen. Als we het hen terzelfdertijd gemakkelijker maken om te stemmen, helpt hen dat om deel uit te maken van de Belgische maatschappij en wordt de democratie sterker.

Een nieuwe gewestelijke vergadering van inwoners

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Versterk de gewestelijke raadplegingsmechanismes.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Richt een vergadering op die samengesteld is uit Belgen en niet-Belgen die willekeurig onder alle Brusselaars worden geselecteerd (in verhouding tot een geografische factor), met een formele adviserende rol in het besluitvormingsproces van het Gewest.

Deze vergadering zou bevoegd zijn voor dezelfde bevoegdheden als het Gewest zelf en zou ideeën/noden bespreken die de ruime bevolking via participatieve enquêtes aanbrengt. De geselecteerde mensen zouden over een bepaalde termijn beschikken om die thema's te analyseren en hun aanbevelingen te formuleren. Daarvoor zouden deze mensen moeten worden betaald/vergoed.

De gewestregering zou de aanbevelingen van deze vergadering in aanmerking moeten nemen; als ze zou beslissen om haar voorstellen niet door te voeren, zou ze zich daarvoor moeten verantwoorden.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Een aantal criteria vastleggen om de leden van deze vergadering te selecteren;
- › Regelmatige enquêtes bij de bevolking uitvoeren over de thema's die in de vergadering zouden kunnen worden behandeld;
- › Dit initiatief financieren om de leden van de vergadering te vergoeden en in te staan voor alle logistieke ondersteuning;
- › Contact opnemen met ngo's/deskundigen om de vergadering in haar werk bij te staan.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

De bestaande vertegenwoordigende structuren moeten worden aangevuld met democratische overlegmechanismen. Dat zal de democratische legitimiteit van het besluitvormingsproces van het Gewest helpen vergroten. Het zou er ook toe kunnen leiden dat het Gewest betere beslissingen neemt, aangezien het ingelicht wordt door een grote verscheidenheid aan mensen met verschillende perspectieven en ervaringen. Bovendien zal het een prachtige gelegenheid zijn voor internationale Brusselaars en de Belgische bevolking om elkaar te ontmoeten, waardoor de integratie zal verbeteren en racistisch gedrag zal afnemen.

Als dit voorstel zou worden geweigerd, stellen wij, internationale Brusselaars, de volgende alternatieve maatregel voor:

Als het niet wordt geïnstitutionaliseerd, zouden alle soorten overleginitiatieven die momenteel door het Brussels Gewest worden georganiseerd, op zijn minst open moeten staan voor alle internationale inwoners en als dusdanig gepromoot moeten worden.

Waarom gaat de voorkeur niet naar dit en wel naar het andere voorstel?

Omdat we als deelnemers dikwijls niet weten tot welke resultaten deze raadplegingsinitiatieven exact zullen leiden. Zal de instelling onze aanbevelingen daadwerkelijk doorvoeren? Hoe kunnen we nieuws krijgen over deze ontwikkelingen?

Omdat deze raadplegingsinitiatieven enkel mensen aantrekken die er tijd en energie voor hebben.

Een nieuw lobbynetwerk

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Maak het eenvoudiger voor het Gewest om contact te leggen met de internationale gemeenschap en versterk haar lobbycapaciteit.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Richt een coördinatiemechanisme op van bestaande socioculturele netwerken die internationale Brusselaars vertegenwoordigen. Dat netwerk zou door het Gewest kunnen worden geactiveerd om internationale Brusselaars te raadplegen en door internationale Brusselaars om een beroep te doen op de gewestelijke overheden.

Er zouden werkgroepen met vertegenwoordigers van elke groep kunnen worden gevormd om verschillende thema's te behandelen.

Er zou financiering en logistieke ondersteuning moeten worden aangeboden aan de groepen opdat ze bijeen zouden kunnen komen en zichzelf zouden kunnen organiseren. In ruil daarvoor zouden ze aan bepaalde verplichtingen moeten voldoen (vb. tegemoetkomen aan gewestelijk raadplegingsinitiatief, inclusie promoten, enz.).

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Bestaande socioculturele groepen en hun bereik in kaart brengen;
- › In contact komen met deze groepen en een samenwerkingskader vastleggen;
- › Werkgroepen oprichten in functie van de prioriteiten van het Gewest.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Internationale Brusselaars via deze oplossing hun specifieke zorgen over hun status als "buitenlander" kunnen uiten. Het Gewest gemakkelijker (en dus goedkoper) engagementen kan activeren door op bestaande structuren en netwerken terug te vallen.

TOEGANKELIJKE OPENBARE DIENSTEN

BELEIDS- VOORSTEL 5

Engels, een nieuwe officiële taal in de Brusselse besturen

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Alle inwoners administratieve dienstverlening bieden in een taal die ze begrijpen.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Maak van Engels een officiële administratieve taal in het Gewest.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Vertaal alle relevante documenten naar het Engels (werk daarvoor collectief en op basis van al vertaalde documenten);
- › Beschouw talen (EN + andere talen) als een officiële troef bij de aanwerving van ambtenaren;
- › Promoot functies in overheidsdiensten onder internationale inwoners;
- › Vergemakkelijk permanente taalopleiding voor ambtenaren (vb. via Brulingua);
- › Breid het systeem van de "taalbonus" dat al bij de politie bestaat systematisch uit naar alle administratieve diensten.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Veel internationale inwoners het Engels beheersen. Engels toevoegen als officiële administratieve taal van het Gewest is de efficiëntste manier om er zeker van te zijn dat ze toegang krijgen tot essentiële informatie. Het een gevoel van vertrouwen creëert, ze zich er welkom door voelen en administratieve en wettelijke misverstanden zo kunnen worden vermeden.

BELEIDS- VOORSTEL 6

Gratis tolkdiensten

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Alle inwoners administratieve dienstverlening bieden in een taal die ze begrijpen.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Bied professionele tolkdiensten aan in overheidsdiensten voor alle mensen die geen Engels spreken of begrijpen.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Het belangrijk is om de niet-Engelssprekende bevolking niet te vergeten. Ook zij toegang tot essentiële informatie verdienen. Het niet alleen belangrijk is voor hen, maar ook voor de hele gemeenschap (vb. tijdens de pandemie merkten we dat het extreem belangrijk is om deze mensen te bereiken).

Gestandaardiseerde registratieprocedures

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Vereenvoudig de registratie voor nieuwkomers.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Voeg aan de wet een standaardregistratieprocedure toe die alle gemeentes moeten hanteren.

Om deze standaard te bepalen, zouden we bottom-up moeten werken: deze procedure opbouwen met de personeelsleden van de gemeentes en alle andere belanghebbenden (vb. de politie).

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Meet en vergelijk de huidige prestaties van de gemeentes om goede praktijken te identificeren en maak een doelstelling;
- › Lanceer rondetafelgesprekken om een gezamenlijk registratieproces vast te leggen;
- › Investeer in een gedeeld, gezamenlijk databanksysteem voor alle betrokkenen (back-end);
- › Investeer in een gedeelde onlineregistratiedienst (front-end).

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Het voor internationale inwoners maanden kan duren om zich te registreren. Zowel langs de kant van de inwoners als van de gemeente is dat onaanvaardbaar (vb. verspilling van tijd, papier, enz.). Harmoniseringsprocessen op basis van goede praktijken zouden op lange termijn tot meer doeltreffendheid en minder kosten leiden.

Als dit voorstel zou worden geweigerd, stellen wij, internationale Brusselaars, de volgende alternatieve maatregel voor:

Als het niet mogelijk is om de wet te wijzigen, moeten de gemeenten worden aangespoord om hun praktijken op elkaar af te stemmen door de eerste twee bovengenoemde acties door te voeren.

Toegankelijke informatie

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Zichtbaarheid van (bestaande) diensten/informatie voor nieuwkomers (vb. door commissioner.brussels aangeboden materiaal) verhogen.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Maak een gewestelijk welkomstpakket of -brochure om internationale Brusselaars door te verwijzen naar nuttige diensten. Deel deze gids via strategische toegangspunten voor internationale mensen die in Brussel aankomen (vb. werkgevers, universiteiten, gemeenten, enz.).

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Er al veel goede diensten en informatiebronnen bestaan, maar niet voldoende gekend zijn in de internationale gemeenschap. Laat ons dit bestaande aanbod via de juiste kanalen promoten.

03

MODERNE MOBILITEIT

BELEIDS-
VOORSTEL 9

Verminder het aantal auto's in de stad

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Verminder het aantal auto's van pendelaars die de stad ingaan.
Verminder het aantal auto's gebruikt door inwoners van Brussel.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Zorg voor financiële ontmoediging voor rijden in de stad.
Maak hoogwaardige verbindingen tussen Brussel en regionale netwerken.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Biedt subsidies voor mensen die regelmatig gebruik maken van het openbaar vervoer en voor zij die naar hun werk fietsen of wandelen.
- › Zorg ervoor dat door de werkgever aangeboden parkeerplaatsen schaarser en duurder worden (vb. via een nieuwe belasting op parkeerplaatsen).
- › Maak een eind aan de belastingvoordelen voor bedrijfswagens.
- › Voer een congestieheffing in (vb. tol om Brussel in te rijden of kilometerheffing in de stad).
- › Gebruik één enkel ticket voor al het openbaar vervoer.
- › Creëer één centrale informatiebron voor vervoersverbindingen.
- › Coördineer met Vlaanderen en Wallonië om snelwegen met het centrum van Brussel te verbinden.
- › Plan meer S-treinen in en rond Brussel in.
- › Werk het GEN-project af.
- › Ontwerp meer autovrije zones en verkeersluwe wijken.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

- › Het de levenskwaliteit verbetert.
- › Het vervuiling en geluidshinder zou terugdringen en onze gezondheid zou verbeteren.
- › Het de verkeersveiligheid ten goede komt.
- › De stadsmobiliteit erdoor verbetert.

Wisselwerking tussen de verschillende transportvormen

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Gebieden waar verschillende transportvormen elkaar kruisen, zijn gevaarlijker.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Een permanente oplossing voor onveilige oversteekplaatsen tussen verschillende transportvormen.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › De signalisatie op tweerichtingsfietspaden verbeteren.
- › Via plantenbakken voor afscheiding zorgen.
- › Voetgangers en fietsers van elkaar scheiden.
- › De veiligheid van oversteekplaatsen verbeteren.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Het imago van de stad er beter door wordt en het een positieve atmosfeer creëert voor fietsers, voetgangers en bestuurders van voertuigen. De luchtkwaliteit er beter door wordt en Brussel er groener door wordt.

Als dit voorstel zou worden geweigerd, stellen wij, internationale Brusselaars, de volgende alternatieve maatregel voor:

Dit voorstel zou deels kunnen worden doorgevoerd of kunnen worden vervangen door het planten van bomen in plaats van het plaatsen van plantenbakken.

Verbeterde kwaliteit van trottoirs

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Toegankelijkheid van voetgangers.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Verbeter de kwaliteit van de trottoirs.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Meer geld voor onderhoud.
- › Regelmatiger reinigen.
- › Kasseien vervangen.
- › Afvalophaling verbeteren.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Het de toegankelijkheid voor iedereen verbetert, vb. mensen met een beperking, gezinnen met kinderwagens

UITNODIGENDE OPENBARE RUIMTE

BELEIDS-
VOORSTEL 12

Een groene stad

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Vorm een grijze stad om tot een groene, aangename stad.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Plaats modulaire en draagbare gemeenschapstuinen in trage straten.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Zoek naar gepaste straten/pleinen met buurtbewoners.
- › Proefprojecten, gevolgd door een impactevaluatie met de inwoners.
- › Breid het concept uit naar meer straten.
- › Bouw (in samenwerking met de inwoners) een mechanisme uit om deze infrastructuur te handhaven.
- › Organiseer cultuurevenementen in deze nieuwe groene ruimtes.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Brussel meer groene ruimte nodig heeft om de levenskwaliteit van zijn inwoners te verbeteren en om beter te kunnen omgaan met hittegolven. Gemeenschapstuinen inwoners met elkaar in contact helpen brengen. Deze nieuwe ruimtes plaats bieden voor culturele evenementen. Het ook een goede oplossing zou kunnen zijn voor restaurants om hun terras tijdens deze pandemie uit te breiden.

Als dit voorstel zou worden geweigerd, stellen wij, internationale Brusselaars, de volgende alternatieve maatregel voor:

Belastingvoordelen invoeren voor appartementsgebouwen die groene daken aanbieden aan hun bewoners.

Eisen invoeren voor bestaande gebouwen om hun platte daken tot groene ruimte om te bouwen.

Verlaten gebouwen omvormen tot serres waar het publiek toegang toe heeft.

BELEIDS-
VOORSTEL 13

Recreatieparken

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Een stad vol parkeerplaatsen maar met een gebrek aan plaatsen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Vorm parkeerplaatsen om tot cultuurplekken (vb. pop-upclubs)

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Identificatie en evaluatie van parkeerplaatsen.
- › Raadpleging (verschillende belanghebbenden) over het terugwinnen van ruimte.
- › Proefprojecten in verschillende gemeentes.
- › Evaluatie om een Brusselse gewestelijke strategie en een evidence-based actieplan op te stellen.
- › Oproep voor culturele projecten.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

We merken dat het nodig is om de manier waarop we onze openbare parkeerplaatsen gebruiken opnieuw uit te denken om terug meer leven in de stad te brengen en mobiliteitsproblemen aan te pakken.

BELEIDS-
VOORSTEL 14

Een veilige stad

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Een onveiligheidsgevoel in Brussel.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Hervorm het politiesysteem.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Integreer IT-systemen & centraliseer informatie.
- › Creëer een digital reporting & trackingsysteem.
- › Pak discriminatie & racisme in politiediensten aan.

BELEIDS-
VOORSTEL 15

Een verlichte stad

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Donkere straten zijn gevaarlijke straten.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Investeer in slimme straatverlichting, met snel onderhoud en een meldingsmechanisme voor schade.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Gemeenschapsraadpleging om prioriteitszones te identificeren.
- › Onderhoud en meldingsmechanisme voor bestaande verlichting doorheen Brussel.
- › Uitrol van slimme verlichtingsinfrastructuur in heel het gewest.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Verlichting het veiligheidsgevoel verhoogt.

EEN PLAATS OM TE LEVEN, EEN PLAATS VOOR HET LEVEN

Oplossingen voor betaalbaar wonen

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

De toenemende moeilijkheid om kwaliteitsvolle woningen voor een betaalbare prijs te kopen of huren, zelfs voor de middenklasse.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Begrens de huurprijzen op een betaalbaar niveau.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Voer wetgeving door om huurprijzen voor een in tijd beperkte periode te bevroeren.
- › Ontwikkel een kader om de kwaliteit van woningen te beoordelen.
- › Een instantie oprichten om huurwoningen te inspecteren en huisvestingsvoorwaarden op te leggen.
- › Een inventaris van de beschikbare Brusselse woningen opstellen.
- › Beslissen over een eerlijke prijs voor bepaalde kwaliteitsniveaus.
- › Wetgeving invoeren om huurprijsverhogingen met dezelfde huurder te verbieden.
- › Wetgeving invoeren om een maximumpercentage van huurprijsverhoging op te leggen wanneer er een nieuwe huurder komt, rekening houdend met de werkingskosten.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Zelfs mensen met een behoorlijk inkomen geen betaalbare woning meer kunnen vinden, wat de aantrekkelijkheid van Brussel voor nieuwkomers schade toebrengt. Als mensen daardoor naar hun werk in de stad moeten pendelen, dat ook nadelig is voor de mobiliteit.

Als dit voorstel zou worden geweigerd, stellen wij, internationale Brusselaars, de volgende alternatieve maatregelen voor:

Een in de tijd beperkte belastingcompensatie voor verhuurders die hun huurprijzen verlagen (een fiscale stimulans).

Een Europese wijk vol leven

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Vorm de Europese wijk om tot een gezinsvriendelijke buurt.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Investeer in gezinsvriendelijke infrastructuur en diensten in dit gebied.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Richt een Europese school op in de wijk (vb. rond het De Meeûssquare).
- › Bouw moderne speelterreinen.
- › Open een bibliotheek.
- › Ontwerp aangename wandelpaden met goed uitzierende borden die de weg wijzen door de buurt.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Het EU-werknemers de kans geeft om in de buurt te leven en werken. Er op deze manier sommige mobiliteitsproblemen worden opgelost doordat er niet naar andere gemeentes moet worden gependeld.

BELEIDS-
VOORSTEL 18

Een eerlijke woningmarkt voor internationale nieuwkomers

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

De moeilijkheid voor internationale nieuwkomers om toegang te krijgen tot de Brusselse woning/huurmarkt.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

- › Breid het systeem van de oranje kaart uit om nieuwkomers uit de hele wereld de kans te geven om huurwaarborgen (geblokkeerde rekeningen) aan te maken bij aankomst in België.
- › Creëer een gecentraliseerd onlineplatform waar nieuwkomers informatie kunnen vinden over huurregeling, gebruiksklare contracten, een interactieve kaart van de Brusselse wijken, woonadvertenties, vraag en antwoord, enz. in verschillende talen (vb. Nederlands, Frans, Engels, Duits, Arabisch enz.).

EEN PROPERE STAD

BELEIDS-
VOORSTEL 19

Lokaal beheer

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

De betrokkenheid van buurtbewoners om onze straten proper te houden, verhogen.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Promoot en ondersteun vanuit de buurt gestuurd beheer van de ruimtes.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Creëer of verhoog financiering voor verenigingen om buurtactiviteiten te organiseren.
- › Ontwikkel capaciteit voor verenigingen om onthaaldiensten uit te voeren en als raadgever te fungeren.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Gemeenschapsvorming is de kern van stedelijke samenhang en samenhangigheid. Het leidt tot wederzijds respect en geeft mensen het gevoel erbij te horen, wat bijdraagt aan een betere maatschappij voor iedereen.

BELEIDS-
VOORSTEL 20

Licht onze maatschappij in over de circulaire economie

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

Overmatige afvalproductie en niet-circulaire economie.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Betere informatie bieden over welke producten opnieuw kunnen worden gebruikt of kunnen worden gerecycleerd.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Breng lokale initiatieven in kaart om de vraag af te stemmen op het aanbod van hergebruikte en gerecycleerde producten.
- › Lanceer een informatiecampagne voor bewoners.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Informatie en initiatieven over hergebruiken en recycleren is momenteel erg verspreid en moeilijk te vinden.

Vervang de ophaling van plastic vuilniszakken

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

We gebruiken plastic wegwerpzakken om plastic wegwerpmateriaal weg te gooien. Een beetje raar, niet?

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Vervang de huis-aan-huisinzameling van zakken door containers in de straten.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › De straten in kaart brengen: welke soorten containers (boven- of ondergronds)? Hoeveel containers? Waar plaatsen we die containers?
- › Prioriteiten stellen voor de ontplooiing van dit plan
- › Geleidelijke aanpassing van het wagenpark en de containers van Net Brussel
- › Parkeerplaatsen omvormen tot inzamelpunten voor afval.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

Deze vuilniszakken lelijk zijn en uitnodigen tot zwerfvuil.

Als dit voorstel zou worden geweigerd, stellen wij, internationale Brusselaars, de volgende alternatieve maatregelen voor:

- › Pas het afvalbeheer enkel aan in gebieden waar het afvalprobleem het ergst is (dichtbevolkte, multifunctionele gebieden).
- › Pas de ophaalfrequentie aan aan het gebied (vb. grotere frequentie voor dichtbevolkte buurten met veel winkels in vergelijking met minder dichtbevolkte, residentiële wijken).

Verbeter de coördinatie tussen gewestelijke en gemeentelijke diensten

Om de volgende uitdaging aan te gaan:

We hebben veel vuile trottoirs doordat er zwerfvuil wordt achtergelaten.

Stellen wij, internationale Brusselaars, het volgende voor:

Verbeter de coördinatie tussen de gewestelijke milieudienst (Net Brussel) en de gemeentelijke reinigingsdiensten.

Als ons voorstel zou worden doorgevoerd, zou(den) de volgende actie(s) moeten worden ondernomen:

- › Werf bij Net Brussel meer mensen aan om te verbinden met de gemeentes.
- › Werf meer mensen aan bij de gemeentes om plaatselijke opleiding te voorzien.
- › Gemeentes zouden zich zo moeten organiseren dat hun reinigingsdiensten na Net Brussel schoonmaken. Er is nood aan een rondetafelgesprek tussen Net Brussel, de gemeentes en buurtgroepen.

We brengen dit voorstel naar voren omdat:

De tijdschema's voor schoonmaak niet worden gecoördineerd tussen de verschillende overheidsdiensten. Het gebeurt dat de straten worden schoongeveegd voordat het afval wordt opgehaald, wat tot vuile straten leidt.

METHODOLOGIE

De beleidsvoorstellen uit dit Manifest van de Internationale Brusselaar zijn het resultaat van een democratisch participatieproject dat plaatsvond tussen mei en december 2021: “Live here. Speak, hear.” Dit initiatief, dat werd gelanceerd tijdens de onzekerheid van de COVID-19-pandemie, werd op een hybride manier georganiseerd, met een combinatie van onlineactiviteiten en activiteiten met fysieke aanwezigheid. Het ambitieuze projectmodel met meerdere fases ging verder dan een klassieke raadpleging en kwam op het terrein van de democratische medebeleidsvorming. Dankzij een succesvolle outreachcampagne registreerde een ruime en representatieve doorsnede van de doelgemeenschap zich en nam ze deel aan de verschillende fases.

“Live here. Speak, hear.” bestond uit de vier bijkomende fases die hieronder worden beschreven. De output van de ene fase mondde uit in de input van de volgende, met democratische en participatieve benaderingen om de ideeën in elke fase te organiseren en filteren. Dat betekent dat de uiteindelijke voorstellen die in workshops in kleine groepen werden uitgewerkt nog steeds overeenstemmen met de aanvankelijke ambities van het grote publiek van internationale Brusselaars die deelnamen aan de online-ideeënvorming.

De werkingsfeer van “Live here. Speak, hear.”

Van bij het begin was de bedoeling van het project om deelnemende internationale Brusselaars zoveel mogelijk controle te geven. Dankzij deze vrijheid konden de oprechte zorgen en verlangens van de gemeenschap in ideeën en besprekingen uitmonden. Desondanks was het ook nodig om een omkadering uit te werken en op die manier het platform op te richten en promoten en een stimulans te geven voor de aanvankelijke bijdragen.

Doelpubliek

Alle internationale Brusselaars konden deelnemen aan het digitale platform en aan de workshops, met andere woorden alle inwoners van Brussel met een niet-Belgische nationaliteit. Daarbij horen ook de “nieuwe Belgen”, buiten België geboren en opgegroeid, maar die al de Belgische nationaliteit verwierven. In lijn met het algemene beleidsprogramma van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de legislatuur 2019-2024 heeft het Commissariaat voor Europa en de Internationale Organisaties echter een bijzonder mandaat om banden tussen de gewestelijke overheden en inwoners die voor de Europese en internationale instellingen werken, te faciliteren. Het kernpubliek bestond dan ook uit niet-Belgen die al minstens twee jaar in Brussel wonen omdat ze via hun werk of familie banden hebben met de internationale sector: EU-instellingen en andere internationale organisaties, net als publieke-, zaken- en non-profitorganisaties die daaromheen draaien. De outreach- en promotieactiviteiten, met inbegrip van advertenties op sociale media, waren specifiek gericht op mensen uit deze groep – dikwijls “expats” genoemd. Ze vormen het merendeel van de deelnemers, maar de gegevens tonen een behoorlijke diversiteit qua geslacht, leeftijd, arbeidssituatie en nationaliteit, met een evenwicht tussen EU- en niet-EU-burgers.

Thema's

Het doel was werkbare voorstellen te verzamelen over thema's die onder de gewestelijke bevoegdheden vallen. Het platform bevatte informatie over wat die juist inhouden. Aangezien het doelpubliek dikwijls niet exact weet over welke thema's de gewestelijke overheden zeggenschap hebben, werden noch in het platform, noch in de workshops ideeën geweigerd die raken aan het niveau van de gemeente, gemeenschap of de federale bevoegdheden. De aanvankelijke onlinefase moedigde vooral ideeën aan over thema's waarvan geweten is dat ze bijzondere relevantie hebben voor de Brusselse internationale gemeenschap en waar het Gewest betekenisvolle bevoegdheden over uitoefent:

- › politieke vertegenwoordiging en deelname van internationale Brusselaars aan het gewestelijke niveau
- › het Brusselse welkomstbeleid voor nieuwkomers
- › infrastructuur in en rond de Europese wijk

Deelnemers hadden ook de kans om andere zorgen naar boven te brengen onder de noemer "Wat is de dringendste kwestie voor internationale Brusselaars?". Deze vier thema's vormden ook de basis van de eerste workshopronde, maar de tweede ronde en de uiteindelijke voorstellen in dit manifest zijn gebundeld in zes specifiekere beleidsdomeinen, met verschillende nieuwe thema's die uit de open vraag zijn voortgevloeid. De Europese wijk is niet langer een afzonderlijk thema op zich, maar een mogelijk laboratorium voor actie en implementatie van de voorstellen.

Mijlpalen

Voor deze participatiecampagne werd een trechterstrategie gebruikt. Een oorspronkelijke collectie van veel ideeën van een ruim publiek werd in vier fases samengebracht, verfijnd, uitgedund en uitgedaagd om een afgebakende set beleidsvoorstellen te ontwikkelen. De exacte aanpak van de vier fases wordt hieronder in detail uiteengezet.

Tijdljn

Mei - december 2021

Deze periode was lang genoeg om deelnemers te vinden en aan te trekken, zonder lange periodes van inactiviteit tijdens dewelke hun enthousiasme en interesse zou kunnen wegebben.

Verzamelen van ideeën

JUNI - SEPTEMBER 2021

Doel

Verzamelen van ideeën, zorgen en wensen van internationale Brusselaars over thema's die relevant zijn voor hen.

Methode

De onlineraadpleging en het participatieplatform werd gelanceerd. Het platform was toegankelijk voor ons doelpubliek na een eenvoudige registratie om relevante bevolkingsgegevens te verzamelen. Dankzij deze digitale benadering en de daaraan verbonden lage drempel kon een breed publiek deelnemen. Het platform bleef actief tijdens het hele project en diende als ondersteuning van de eerste twee fases en als informatiebron voor het publiek over de derde en vierde fase.

Resultaten

253 indieningen, waarvan de meeste verschillende en diverse ideeën bevatten over hoe Brussel en haar beleid beter kan worden gemaakt.

Aantal ideeën per topic

Hoe zou jij Internationale Brusselaars een politieke stem geven?

25

Hoe zou jij de Europese wijk verbeteren?

121

Hoe zou jij internationale Brusselaars verwelkomen?

37

Uw onderwerp hier: wat is de meest dringende kwestie voor internationale Brusselaars?

70

Stemronde

OKTOBER 2021

Doel

Op een democratische, participatieve manier prioriteiten stellen in en filteren van de ideeën die in fase 1 werden voorgesteld.

Methode

Internationale Brusselaars werden uitgenodigd om op het digitale platform van "Live here. Speak, hear." te stemmen voor hun voorkeursbijdragen. Deelnemers konden een positieve of negatieve stem geven aan een idee en er zo wel of niet hun steun voor uitdrukken.

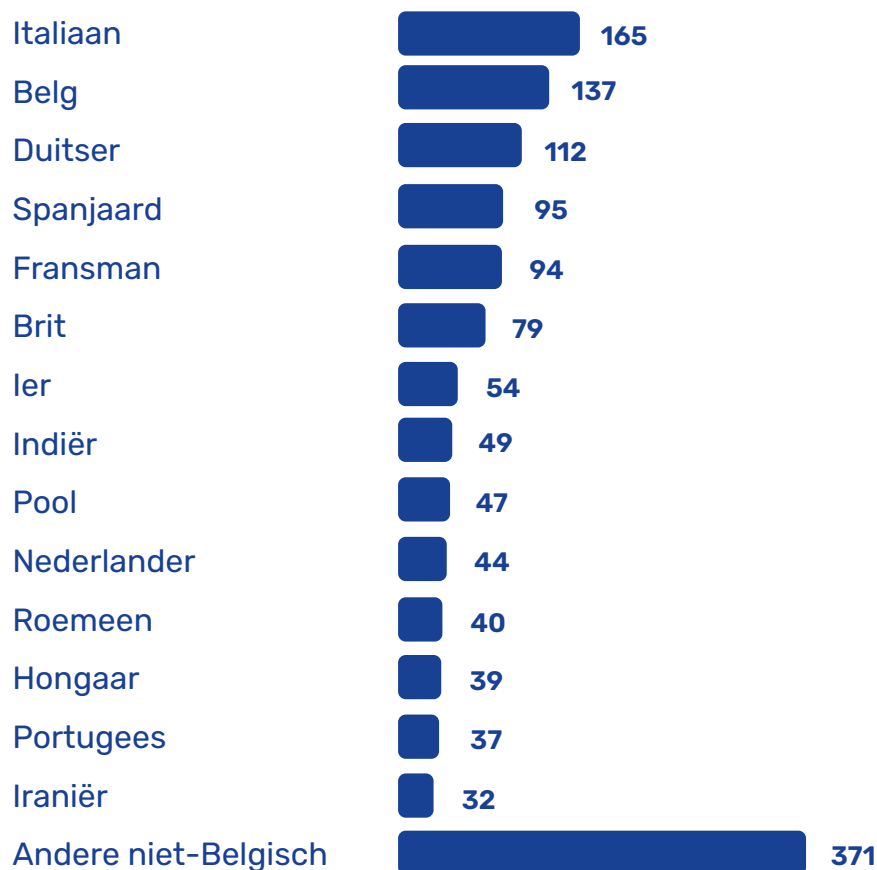
Deelnemers

Tegen het einde van de stemronde hadden 1395 mensen zich op het digitale platform geregistreerd. Volgens platformoperator CitizenLab sluit dat cijfer aan bij de gemiddelde deelnames aan dit soort participatieplatform (ong. 1400 gebruikers voor actieve platformen die worden georganiseerd door niet-gemeentelijke organisaties).

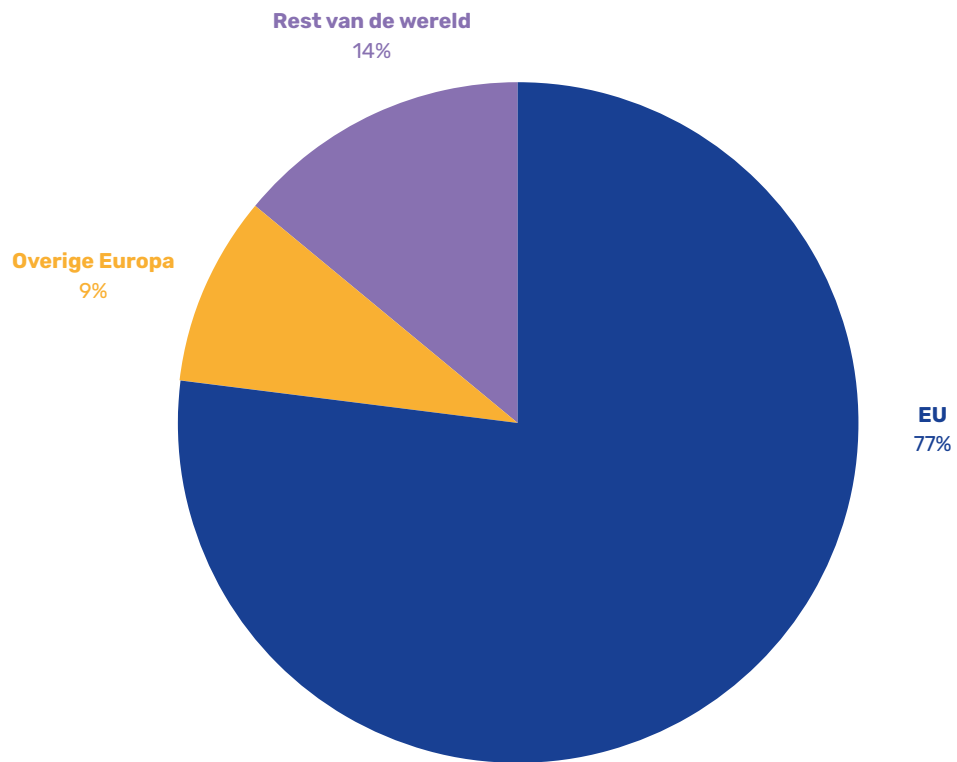
Resultaten

9710 stemmen. Deze resultaten werden gebruikt om de ideeën te rangschikken en ze af te wegen voor fase 3

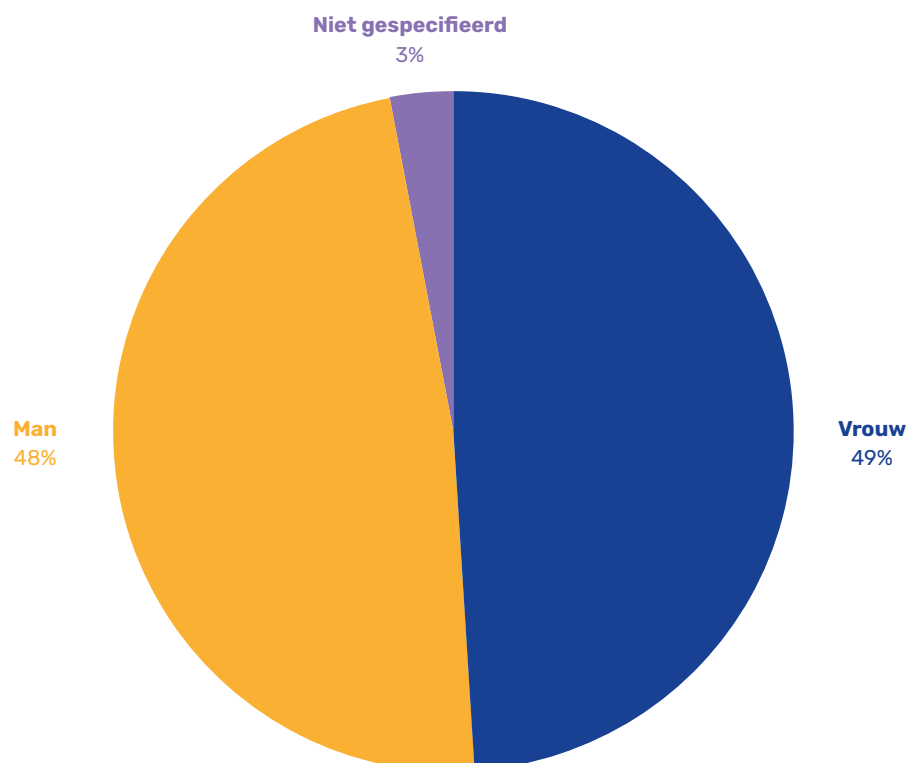
Aantal geregistreeerde deelnemers per nationaliteit

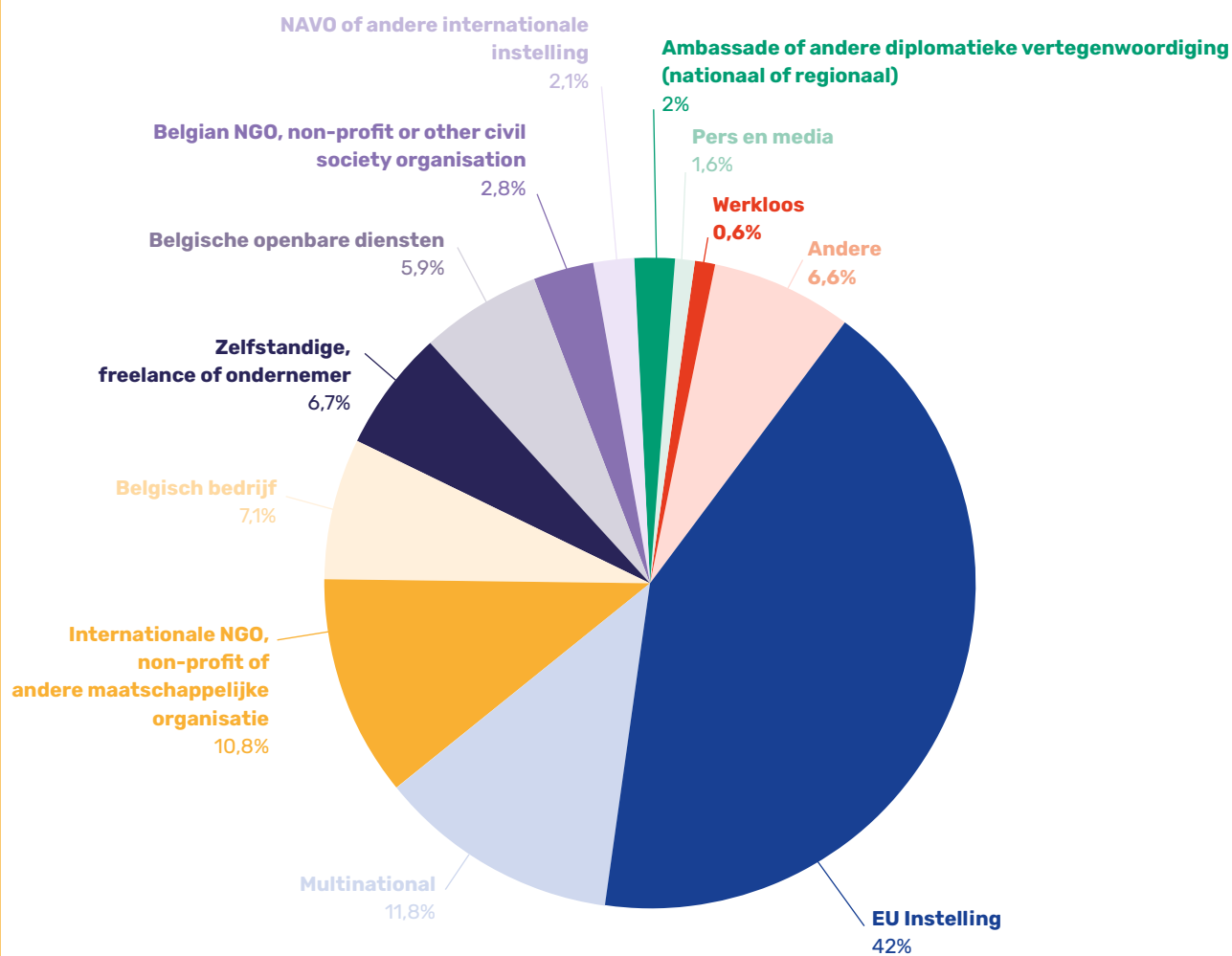
Geregistreeerde deelnemers per regio

Geregistreeerde deelnemers per geslacht

Geregistreerde deelnemers per type werkgever (indien gekend)

Van ideeën tot oplossingen

NOVEMBER 2021

Doel

Werk met internationale Brusselaars om via de op het platform ingediende ideeën de bekommernissen en voorgestelde oplossingen van de gemeenschap in kaart te brengen.

Methode

Voor drie workshops werd de World Cafémethode gebruikt, een brainstormingtechniek om collectieve kennis te benutten. Via verschillende discussierondes kregen deelnemers de kans om hun zeg te doen over de thema's die ze het belangrijkste vonden en konden ze de ideeën van het digitale platform filteren en bundelen. Elk rondetafelgesprek werd gemodereerd door een expert-facilitator, die de besprekingen niet liet afwijken en nota's nam. De deelnemers hadden wel de leiding over de inhoud.

Deelnemers

148 mensen hadden zich geregistreerd om aan de drie sessies deel te nemen. In deze fase stonden workshops met fysieke aanwezigheid centraal. Die boden structurele en creatieve interactie aan, waardoor er bewust een grens aan het aantal deelnemers was gesteld.

Resultaten

Na drie avonden vol geanimeerde debatten werkten de deelnemers 166 constructieve oplossingen uit over zes thema's die de structuur van dit manifest vormen.

Van oplossingen naar beleidsvoorstellen

DECEMBER 2021

Doel

Verwerken van de oplossingen uit de vorige fase tot realistische, concrete en consistente beleidsvoorstellen.

Methode

Zes workshops om een beleid uit te werken, met één workshop per beleidsthema dat tijdens de eerste workshopronde werd vastgelegd. Tijdens deze sessies zaten deelnemers rond de tafel met academische experts die gespecialiseerd zijn in de behandelde onderwerpen. Dankzij de aanwezigheid van deze experts kregen deelnemers de kans om hun ontwerpen in een realistische beoordeling van de bestaande beleidslijnen, goede praktijken en institutionele uitdagingen te gieten. De deelnemers konden deze experts als bron gebruiken om hun voorstellen te verrijken, maar niet als actieve controleurs van het besluitvormingsproces. Ze werden in hun denkoefeningen ook begeleid via werkbladen waarin verschillende aspecten van een beleidsvoorstel werden uitgesplitst, zoals een duidelijke omschrijving, een tijdlijn van de acties en mogelijke alternatieven.

Deelnemers

45 geregistreerde deelnemers voor de zes sessies. Ook hier was de ambitie om met kleine groepen in rondetafelgesprekken te werken omdat het op die manier eenvoudiger is om compromissen te sluiten en mee te werken aan het uitschrijven van de voorstellen.

Resultaten

22 beleidsvoorstellen, zoals hier in het Manifest van de Internationale Brusselaar voorgesteld.

4 Pr. Dr. Eric Corijn (VUB), Dr. J-P. De Visscher (UCL), Pr. Dr. Imre Keseru (VUB), Pr. Dr. Dave Sinardet (VUB), Dr. Nele Aernouts (VUB), Dr. Andrea Bortolotti (ULB), Dr. Philippe Van Parijs (UCL).

BESLUIT

Het meest directe doel van “Live here. Speak, hear.” was om internationale Brusselaars de kans te geven om hun stem te laten horen en hun visie over het Gewest te delen. **Op dat vlak mogen we zeker blij zijn met de resultaten.** De campagne bereikte een brede doorsnede van de gemeenschap en ongeveer 2000 personen zijn in de onlineprocedure en de workshops met fysieke aanwezigheid gestapt. De deelnemers werkten samen om **inzichtelijke, praktische en hoopvolle voorstellen** uit te werken.

De algemene boodschap is dat internationale Brusselaars de positie van Brussel als **uitnodigende, leefbare en groene stad** hopen te versterken. Hoewel ze een aantal specifieke verzoeken over hun situatie als nieuwkomers en “buitenlanders” hebben - vooral inzake de toegang tot overheidsdiensten -, behandelen de meeste aanbevelingen uitdagingen waar alle Brusselaars mee te maken krijgen. Deze voorstellen zijn nu klaar om door de gewestelijke overheden te worden beoordeeld en ingevoerd.

Ruimer beschouwd zien we dat internationale Brusselaars geen tijdelijke buitenstaanders zijn, maar wel sterk **geëngageerde leden van de Brusselse stedelijke gemeenschap.** Deze bevestiging van het engagement van internationale Brusselaars voor het Gewest is ook een erg belangrijk resultaat van het project. “Live here. Speak, hear.” bood het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de kans om nieuwe manieren te vinden om met de internationale gemeenschap in contact te treden, een proces dat zijn waarde heeft bewezen. Ondanks hun gebrek aan stemrecht hebben internationale Brusselaars bewezen dat ze interesse tonen in het gewestelijke beleid en gehoord willen worden in het politieke debat. Ze hebben veel te zeggen en **hun oorsprong buiten België kan een belangrijke troef vormen** doordat ze een frisse kijk en een doordachte denkwijze over de gewestelijke beleidsuitdagingen biedt.

Internationale Brusselaars willen in de toekomst voortbouwen op dit engagement en een actievere rol in het gewestelijk beleid spelen. Enerzijds is er **een duidelijke vraag voor gewestelijk stemrecht**, wat een kenmerk van democratische inclusie is en een verlangen dat wordt gesteund door alle partners van dit project. Anderzijds is er **een verlangen om de participatieve benadering** van “Live here. Speak, hear.” verder te zetten. Dit eerste project heeft de grenzen van de democratische participatie verlegd met internationale Brusselaars die concrete en gedetailleerde beleidsvoorstellen hebben uitgewerkt. In de toekomst is er ruimte om te experimenteren met duurzamere benaderingen die de ambitie en het brede bereik binnen een stabiel institutioneel kader handhaven. Op zijn minst moeten we hopen dat dit proces de Brusselse beleidsmakers sterk bewust heeft gemaakt van het belang om aandacht te hebben voor niet-Belgische inwoners, hun bekommernissen en hun ideeën.

Wat is de volgende stap?

Dit manifest zal worden gelanceerd en aan het Brussels Parlement worden voorgelegd op de eerste Dag van de Internationale Brusselaar. Dat evenement zal ook het einde van het project "Live here. Speak, hear." inluiden, maar is alleen maar het begin van een veelbelovend nieuw hoofdstuk voor internationale Brusselaars en hun Brussels Voice. De volgende stappen liggen in handen van zowel de gewestelijke overheden als de internationale Brusselaars zelf, maar er zijn twee hoofdlijnen voor actie.

1. Wat doen met de voorstellen in dit manifest?

Nu de internationale Brusselaars hun stem hebben laten horen, is het belangrijk dat de gewestregering en het Brussels Parlement hun ideeën erkennen en er een antwoord op geven. Welke voorstellen kunnen worden doorgevoerd en wanneer? Welke voorstellen kunnen niet in hun huidige vorm worden toegepast, maar leggen wel verlangens en bezorgdheden bloot waar het Gewest mee aan de slag kan? Beleidsmakers, nu is het aan jullie!

2. Wat is de toekomst van de democratische participatie voor internationale Brusselaars?

Het antwoord op "Live here. Speak, hear." en het engagement van de deelnemers hebben aangetoond dat de internationale gemeenschap een betekenisvolle stem in het gewestelijke beleid wil. Welke vorm zal dit proces in de toekomst aannemen? Dat is een thema voor toekomstige onderhandelingen tussen beleidsmakers en internationale Brusselaars. Dit manifest bevat echter wel al een paar voorstellen en principes.

Uiteraard **is geen enkel democratisch proces perfect** en ook dit participatieproject is op zijn beperkingen gestuit. Qua representativiteit moeten we erkennen dat dit document door een klein deel van de doelgroep werd opgesteld en gevalideerd. Dat aandeel ligt veel lager dan het bevolkingspercentage dat gaat stemmen tijdens (verplichte) verkiezingen. Het bereikte deel van de doelgroep is mogelijk ook niet helemaal representatief, waarbij factoren als vrije tijd, taal en digitale geletterdheid een vertekend beeld geven van de steekproef. Er moeten ook een **aantal fundamentele vragen worden gesteld over wie internationale Brusselaars juist zijn**, met een spanningsveld tussen een brede definitie en een enger sociaaleconomisch profiel onder de huidige deelnemers. Wat in dit document wordt voorgesteld, vertegenwoordigt met andere woorden niet de mening van alle internationale Brusselaars. Er moet ook worden opgemerkt dat het Manifest van de Internationale Brusselaar verschillende beleidsgebieden per projectgroep en deelnemers onderscheidt, maar niet alle gewestelijke bevoegdheden behandelt. Door de flexibele methodologie en doordat de deelnemers hun denkoefening vanuit hun eigen ervaringen en uitdagingen hebben opgestart, werden voorstellen niet gebudgetteerd en raken ze dikwijls de bevoegdheid van meerdere institutionele niveaus.

Niettemin hebben het proces zelf en de voorstellen die eruit zijn voortgevloeid **een rijke, betekenisvolle denkoefening op gang gebracht van een gemeenschap die integraal deel uitmaakt van Brussel en de wereld**. Ze wijzen ook de weg naar een nauwere band tussen de overheden en de internationale gemeenschap in het Gewest. Het is dan ook niet meer dan normaal om dit manifest af te sluiten met een slotboodschap van de internationale Brusselaars zelf.

Wij, internationale Brusselaars, verzoeken de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Brussels Hoofdstedelijk Parlement vriendelijk om:

- › De ontvangst van ons manifest te erkennen;
  - › Aandachtig van onze beleidsvoorstellen kennis te nemen;
  - › Voor voorstellen over onderwerpen die momenteel in de regering of het parlement worden besproken, in uw debatten rekening te houden met onze aanbevelingen;
  - › Voor voorstellen over onderwerpen die momenteel niet worden besproken, deze onderwerpen dringend aan uw agenda toe te voegen;
  - › Aan ons verslag uit te brengen via het Commissariaat voor Europa en de Internationale Organisaties (commissioner. brussels).
-

**Wij danken u hartelijk voor uw aandacht,
De internationale gemeenschap van Brussel**

WWW.BRUSSELSVOICE.COMMISSIONER.BRUSSELS

Op initiatief van de
Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST
BRUSSELS CAPITAL-REGION

Dit verslag is een uitgave van :

commissioner
.brussels
europe & international

Oudergemlaan 63, 1040 Brussel
T.: +32 (0)2 430 66 00
info@commissioner.brussels - www.commissioner.brussels

Verantwoordelijke uitgever:
Alain HUTCHINSON, Oudergemlaan 63, 1040 Brussel